DEO DVCE ATQVE AVSPICE!

ΤΗ͂Σ

ΠΑΙΔΑΤΡΟΦΙΑΣ

Ἀνάλυσιν

Θεωρητικὴν καὶ Πρακτικὴν,

DISSERTATIONE INAVGVRALI,

Ex Decreto & Auctoritate

Ordinis

Medicorum Basiliensium Gratiosissimi,

pro

Summis in Arte Medicâ Honoribus ac Privilegiis DOCTORALIBUS legitimè obtinendis,

publicæ Eruditorum censuræ sistit

M. THEODORVS ZVINGERVS

Basiliensis.

Ad diem 6. Octobr. Anno M. DC. LXXX.

Loco horisque consuetis.

BASILEAE,

Typis JACOBI BERTSCHI.

TRIGÆ MEDICORUM ABSOLVTISSIMÆ,
Nominis celebritate, Beneficiorum amplitudine,
Humanitatis illecebris, ſibi feliciſſimè
conciliatæ, devinctæ,

VIRIS

Nobiliſsimis, Ampliſsimis, Excellentiſsimis, Experientiſs.

DN. JOHAN. JACOBO WEPFERO, M.D.
variorum Principum, Comitum, Dynaſtarum, Reipublicæ quin & Scaphuſianæ Archiatro, uti feliciſſimo, ita longè lateque famigeratiſſimo:

DN. CHRISTOPHORO HARDERO, M.D.
ejuſdemque Civitatis Poliatro digniſſimo, Hoſpiti non ita pridem humaniſſimo:

DN. HENRICO SCRETÆ à Zavorziz
& Schotnau, M.D. Pract. apud Scaphuſianos itidem feliciſſimo, profundâ artis Spagiricæ notitiâ inclyto, Præceptori ſuo exoptatiſſimo:

Mecœnatibus longè maximis, ſubmiſſâ Theſium Inauguralium conſecratione, non ſine pio venerationis cultu, & votorum, quæ publica privataq; ſalus nuncupare jubet, ſanctimoniâ l. m. q. aſſurgit

AVCTOR.

Οὔρῳ κ' Εἰρεσίῃ.

Thesis I.

§.1. Παιδατροφία composita vox est ex nomine παῖς, δὸς, puellum atque puellam significante, & voce ἀτροφία, quæ rursus ex α στερητικῶ & vocabulo τροφὴ, à τρέφω nutrio, alo, composita tabem seu abolitam nutritionem indigitat. Hujus Etymologiæ ratione igitur Παιδατροφία aliud nihil erit, quam Puerorum Tabes.

§.2. Ἀτροφίας autem vox sæpius ad Hecticorum, Phthisicorum, Scorbuticorum, hæreditariâ Lue Venereâ infectorum, vel aliis quoque diuturnioribus morbis afflictorum infantum Tabem extenditur: Verùm in præsentia rerum, ob temporis, quod ad prolixiorem illam materiam excutiendam amplius omninò requireretur, penuriam, de eâ solùm, quam Mesenterii obstructiones plerunque producunt, τῶν παίδων ἀτροφίᾳ agere constituimus.

Thesis II.

§.1. Definimus autem Παιδατροφίαν seu Tabem puerorum, *Morbum magnitudinis imminutæ, cum privatione pinguedinis & carnis, partiumq; in toto corpore exiccatione, ortum à calore consumente & defectu nutrimenti partibus adponendi, propter obstructiones mesenterii.*

§.2. Definitio hæc præter genus, quod Morbum imminutæ magnitudinis esse dicimus, differentiam quoque complectitur tum à parte primariò affecta, tum à causis petitam.

§.3. Partes primariò affectæ sunt partes totius corporis molliores, *Pinguedo*, *Caro* & quæ inter reliquas existunt molliores. *Pinguedo* quidem ob laxiorem texturam primò

omnium colliquescit, pòst *Caro* reliquis mollior sensim consumitur; tandem quæ inter reliquas existunt laxiores, sed tenaces adhuc & solutu difficiles, humiditate paulatim absumptâ, exiccantur.

§. 4. *Caro* autem cùm pro diversitate partium triplex hactenus statuatur, Musculorum, Viscerum & Glandularum, dispiciendum, quænam illarum consumptioni magis obnoxia? *Musculorum* quidem carnem in toto corpore deperdi, sensibus obvium est: *Glandularum*, quæ in mammis & hinc inde in corpore latitant carnem extenuari hactenus, quoad scimus, negavit nemo: *Viscerum* autẽ parenchymata (ita ipsorum Caro appellari consuevit) tantum abest, ut consumantur, ut potius infantum macie extinctorum sectiones illa sæpius adaucta demonstrârint. Ita *Glissonius* Tractatu de *Rachitide cap*. 2. Hepar in omnibus, quos Rachitide sublatos aperuit, justo majus se invenisse asseverat.

§. 5. Additur in definitione, *in toto corpore*, ut in limite statim pateat, de *Universali*, non de *Particulari* unius tantùm membri Atrophiâ nobis negotium esse.

THESIS III.

§. 1. Causæ, quarum in definitione facta mentio, sunt *Proxima* & *Antecedens*, quibus & reliquæ deinceps subjungendæ erunt. Proximam causam cum *Mercuriali* credimus esse tum calorem partium substantiam dissolventem & consumentem, tum nutrimenti partibus adponendi defectum, prout scilicet Ἀτροφία nunc ut morbus, nunc ut symptoma consideratur: si enim consideretur ut morbus, immediata causa dicetur calor consumens; si ut symptoma, proximam faciet causam nutrimenti illius defectus. Hæc verò ut eo melius innotescant, Nutritionis historiam subnectendam arbitramur.

§. 2. *Nutritio* restauratio est illius, quod in corpore est absumptum. In actione calidi insiti atque influentis in humidum partium primigenium particulæ semper aliquæ consumuntur, colliquescunt, & vinculo solutæ in auras evolant, hinc Natura, sui conservationis studiosa, alias atque alias absumptarum in locum reponit particulas, easque partium substantiæ

ſtantiæ unit & aſſimilat: atque hoc Naturæ, Facultatis've Nutritivæ opus Nutritio hactenus appellata eſt.

§.3. Materiam, ex qua partium nutrimentum depromitur, nec ſuccum nervoſum cum Anglis, nec venoſum ſanguinem cum Veteribus, nec ſerum ſanguinis glutinoſum cum hodiernis nonnullis; ſed ipſiſſimum ſanguinem arterioſum, quem *Hippocrates de corde*, τροφὴν ἡγεμονικὴν, *alimentum principale* nuncupat, eſſe credimus, ita per circulationes continuatas præparatum & fermentatum, ut ex eo quælibet pars corporis ſibi proportionatas particulas pro ſui nutrimento depromere poſſit.

§.4. Nutritionis modum verò exponere ardui res eſt laboris: hinc plures plurium natæ opiniones. Veteres per Facultates ſuas negotii iſtius methodum explicare ſategerunt, atque *Attractricem* dixerunt alimentum è maſsâ ſanguineâ attrahere; *Retentricem* retinere; *Concoctricem* in humores illos decantatos Inſitum, Rorem, Gluten & Cambium coquere atque præparare, tandemque *Secretricem* inutile excrementum ab utili nutrimento ſecernere. Facultatum huncce numerum qui non admittunt, neque ullam in corpore tractionem adgnoſcunt, Medici hodierni, noſtro quidem judicio Nutritionis modum longè accuratiùs per meram nutrimenti appoſitionem explicant & demonſtrant. Ex ſententia autem horum ſanguis arterioſus, in quo materia nutrimenti continetur, pulsûs ope ad partes omnes diſtribuitur, ibi ab accedente è nervis ſpiritu animali de novo fermentatur, comminuitur & ad nutritionem idoneus redditur: in ipsâ hâc fermentatione poſtmodum, quæ particulæ aptitudinem ad nutriendum obtinuerunt, in poros partium ſibi ob figurarum convenientiam proportionatos vel præcipitantur, vel novi ſanguinis appulſu imprimuntur, inibique variè inter ſe complicantur, donec ſubſtantiæ partium coadunatæ & aſſimilatæ ſint: quæ inſuper ad nutriendum ineptæ relinquuntur, vel in glandulas ſubcutaneas, hincque Lymphaticorum vaſorum oſcula, ubi horum diametro ſuis reſpondeant figuris, impelluntur, vel in venarum extremitates ſibi proportionatas coguntur; quæ denique ſubtiles nimis ſunt aut craſſiores,

 quàm

quàm ut vel partibus aſſimilari, vel in glandulas atque vaſa reſorberi queant, per ἄδηλον διαπνοὴν in auras abeunt partim, partim in ſordes faceſſunt.

§. 5. Sed & hoc circa hanc Nutritionis methodum notandum, ab iſta, quæ in partibus contingit, nutrimenti fermentatione aliquas quoque partium portiones, quorum ſcil. textura pro tempore laxior exiſtit, colliqueſcere, inque auras expelli. Hæc enim propriè eſt illa partium abſumptio, quam Veteres calori ſive nativo, ſive influenti adſcripſerunt, & ob quam neceſſe eſt, alias continuò in abſumptarum ſpaciola reponi particulas, ſi quidem Nutritio rectè riteque fieri debeat.

§. 6. Verùm non ſufficit forſitan, quæ hactenus de Nutritione ſunt dicta, tantùm noſſe, niſi ſimul ſciatur, qualibus ſanguinis particulis quælibet pars nutriatur. Per particularum nutritiarum & partium nutritarum certas ac determinatas figuras rem hanc explicare difficillimum, ſi non planè impoſſibile, neque enim, quantum novimus, ulla hactenus ἐγχείρησις figurarum in particulis nutritiis diverſitates & diſtinctiones accuratè hactenus demonſtrare potuit. Chymico igitur, quippe magis ſenſato, modo illud ipſum expoſuiſſe mihi pro tempore, donec ſubtiliora vel meliora edoctus, ſufficiet. Clariſſ. *Willis* elementa ſeu principia, ex quibus maſſa ſanguinea tota componitur, per chymicas deſtillationes egregiè ob oculos poſuit in aureo, quem de *Fermentatione & Febribus* lucubravit tractatu: *Inſunt*, inquit, *cap.* 1. *de Febr. ſanguini, veluti liquoribus quibuſcunq; ad fermenteſcendum aptis, plurimum aquæ & ſpiritus, modicum ſalis & ſulfuris & aliquantulum terræ*: Ex chymicâ partium nutritarum deſtillatione pariter conſtabit, alias illarum ex ſulfureis, alias ex ſpirituoſis, alias ex ſalinis, alias ex Aqueis, alias denique ex terreſtribus magis particulis conflatas eſſe. Hinc concludere facillimum, quemlibet partem, prout ex hiſce magis vel illis conſtat maſſæ ſanguineæ particulis, eaſdem etiam eò magis pro ſui nutritione deſiderare. Hinc Clariſſ. *D.D. Harderus* Profeſſor noſter Rhetorices in *Prodromo ſuo Phyſiologico pag.* 58. *partes ſanguinis ſpirituoſas cerebro, ſulfureas carni, parenchymatis & pinguedini, ſalinas*

nas autem fixiores & terrestres ossibus nutriendis præcipuè destinari credit.

§.7. Ex hisce ergo omnibus, cùm jam satis superque constet, totum nutritionis opus fieri per nutrimentum in partium à calore naturali absumptarum loca repositionem, nemo, quod opinamur, negabit amplius, proximam ἀτροφίας puerorum causam esse tum calorem consumentem, tum nutrimenti partibus adponendi defectum. Rectâ proin viâ ad ea, quæ defectum ejusmodi producunt, causas sc. Antecedentes & Procatarcticas progredimur.

Thesis IV.

§.1. *Antecedentes* causas distinguimus in Propiorem & Remotiores. *Propiorem* in definitione diximus esse Mesenterii obstructiones, quo nomine non præcisè intelligendam volumus strictè sic dictam ἔμφραξιν, ab humore aliquo meatûs infarciente ortam, sed laxiore significatione quamvis vasorum mesaraicorum sive à viscidis humoribus, sive à compressione, sive aliâ quâcunque ratione factam angustiam, imò quoque eorundem, ob humoris, qui transire deberet, defectum, συνίζησιν sive subsidentiam.

§. 2. Ejusmodi autem angustia tum in chyliferis, tum in lymphicis vasculis, tum & in glandulis mesenterii existit. Forsan & Pancreatis atque cholidochorum ductuum, fermentum quippe pro chyli secretione & translatione exhibentium, obstructiones ad succi nutritii defectum aliquid conferunt. Imò & glandularum intestinalium pertinaces constipationes paulatim affectui huic ansam præbere posse verisimile est, dum ob Lymphæ ex illis secundùm Naturam exudantis defectum fæces alvinæ à chylo haud satis sequestrantur.

§. 3. *Remotiores* antecedentes causæ illæ sunt omnes, à quibus obstructiones ejusmodi originem trahunt; Sic quæ in Lymphicis vasculis, Pancreate, Mesenterii & Intestinorum glandulis existit ἔμφραξις, plerunque à Lympha viscida & glutinosa producitur, quæ lentore suo lateribus vasorum vel glandularum poris adhærescit, sicque sensim collecta suos ductus infarcit. Glandulæ intestinorum autem sæpe non vitio Lymphæ, sed externâ quadam injuriâ obstruun-

ſtruuntur, quando grumoſus & glutinoſus ſuccus à chylificatione vitiata in inteſtinis collectus plexibus glanduloſis obducitur, adeò ut Lymphatico liquori per oſtiola glandularum nullus pateat exitus.

§.4. Pariter & Hepatis vel ductuum cholidochorum ἔμφραξιν non niſi viſcida vel Lympha vel bilis, aut grumus aliquis tenax oſculo ductus cholidochi in duodenum hianti obhæreſcens producit.

§.5. Viſciditas autem illa Lymphæ aut Bilis ex maſſâ ſanguineâ, ejusque, ob imperfectam fermentationem vitioſa διαθέσει derivanda: Quemadmodum enim, ſi αἱμάτωσις ſeu ſanguinis fermentatio ritè à particulis maſſæ activis peragitur, ſi chylus cum Lympha accedens benè ſubigitur & aſſimilatur, ſi utile alimentum ab inutilium particularum conſortio ſtudiosè liberatur, ſanguinis κρᾶσις juſta eſt, nutritioque perfecta fit; ita contrà, ubi eadem Sanguificatio vitium contraxit aliquod, ſanguinis quoque διάθεσις vitietur, ac nutritio vel aboleatur, imminuatur, vel depravetur, neceſſe eſt.

§.6. Imperfecta illa αἱμάτωσις originem ferè trahit ab humoribus lentis & tenacibus, acidò viſcidis ſanguinis maſſæ commixtis, illis enim particulæ ſanguinis activæ adeò deprimuntur & obvolvuntur, ut chylum accedentem minùs ritè fermentare, comminuere & aſſimilare, adeoque nec in perfectum partium alimentum præparare valeant: Hinc acido-viſcidi plus minus in ſanguine cumulantur ſucci, qui tandem ex habitu corporis Lymphæ latici quoque majori in copia communicantur.

§.7. Vaſorum Chyliferorum obſtructiones proximè à chyli conſiſtentia glutinoſiore & craſſiore, remotiùs verò à Ventriculi læſa coctione dependent; Quod ſi enim cibi in ſtomacho vel ob vitium proprium, vel ob fermenti ſtomachici è glandulis ventriculi ſecundùm Naturam exudantis defectum (qui à glandularum ipſarum infarctu ferè eſt) vel ob ejusdem fermenti, utpote in infantibus leviter adhuc exaltati, minorem activitatem, imperfectè & in craſſos, viſcidos, atque acidos ſuccos coquantur, itaque parati

ad

ad inteſtina deſcendant, facili negotio inibi acidum, quod in chylo ob coctionem minùs juſtam dominium obtinuit, aſſurget, exaltabitur, caſeoſasque partes in grumos præcipitabit, qui poſtea, ubi à motu inteſtinorum periſtaltico in vaſa lactea adiguntur, facilè vel oſcula eorum in inteſtina hiantia, vel medios ipſorum in meſenterium tendentium ductus infarctu ita coanguſtabunt, ut nullus in poſterum vel levis tantùm chylo etiam laudabili in ductum thoracicum transitus ſuperſit. Infarctus iſte eò magis augebitur, ubi in Meſenterio Lympha juſto acidior chylo huic craſſo & caſeoſo obviam veniat, hinc enim glutinoſi humoris præcipitatio eò major fiet.

§.8. Συνίζησις ſeu Subſidentia vaſorum lacteorum ſæpius quoque *ἀτροφίας* exiſtit cauſa, quando ſcilicet chylus aliâs ſatis laudabilis aliorſum trahitur; fit hoc à Vermibus inteſtinorum pueris familiaribus, qui chylum tantùm non omnem exugunt & abſorbent, ſicque ſenſim extenuationem ac maciem inducunt. Origo horum animalculorum, adnotante *Ettmüllero* in *Valetudinario Infantili*, ferè debetur ſeminibus verminoſis cum cibis commixtis, quæ, ubi à fermento ventriculi ſubigi planè & deprimi haud poſſunt, inteſtinorum muco poſtmodum obhærent, blandoque loci tepore ſpirituaſcunt & vivificantur.

THESIS V.

§.1. *Externæ* atque *Procatarcticæ* cauſæ tum Antecedentibus in corpore anſam præbent, tum Ἀτροφίαν jam confirmatam promovent. Inter ea, quæ anſam antecedentibus dant, referimus ante omnia victûs perverſam rationem, quæ in Lactentibus & Ablactatis notari ſolet. Lactentium victus, qui uſu noſtratibus communi venit, eſt tum lac Matris vel Nutricis, tum pulmentorum farinaceorum eſca: In utroque alimenti genere peccari ſolet.

§.2. In Lacte quidem & Qualitas, & exhibitionis Quantitas obſervanda. *Qualitate* vitioſum ſæpe eſt lac, quando glutinoſum atque acidum, vel craſſum & caſeoſum, vel fluidum & ſeroſum nimis exiſtit: Hujus vitii cauſam non niſi ex inordinatâ nutricis diætâ (niſi illud naturale ſit,

 & tem-

& temperiei comes) quæſiverimus; conſtat enim experientiâ, & potum ciboſque lacti generando incongruos, & vitia excretorum ac retentorum, motus ac quietis; & præprimis animi paſſiones vehementiores γαλακτοποιΐαν inſigniter turbare. Sæpe in lacte nullum eſt vitium, quia tamen alienum eſt, non Matris propriæ, hinc in tenellorum ſtomachis materno ſucco magis aſſuetis malè coquitur ac digeritur, ut adeò melius & ſalutarius ſit Matris propriæ, etiamſi non per omnia ſanum, quàm nutricis, nullâ etiam labe infectum lac præbere; valet enim heic quoque illud *Hippocratis*: *Conſueta longo tempore etſi deteriora ſint, inſuetis tamen minùs moleſta eſſe ſolent.*

§.3. In *quantitate* qui committitur Lactis error, partim eſt, monente *Ettmüllero* diſsert. ſupr. citatâ *illius ſuperflua exhibitio, & tantùm non coacta infuſio, quâ matres, dum lactant, mactant: ad quemvis infantis ejulatum papillas ori intrudunt, priori licèt propinato lacte crudo adhuc, ſubacido, nec dum concocto, in ſtomacho hærente, unde novi ſuperingeſti neceſſaria congrumeſcentia, caſeatio, ac utriusq; in paſtam acidam atq; viſcidam corruptio ſuccedit*: Partim quoque eſt illius defectus, ob quem lactentes ſæpe nullâ aliâ manifeſtâ causâ ſenſim emaciantur; defectum ejusmodi ubi perſentiunt infantes, ſæpius irati mammis ſe ſubducunt, etſi avidè etiam illas arripiant, frequentiùs ejulant ſitientes. Quibus planè nullũ præbetur lac, feliciter adoleſcere vix obſervantur.

§.4. In pulmentis duo occurrunt examinanda, unum Materia eſt ipſorum, Uſus alterum: Materia ipſorum farina eſt atque Lac, imò & hujus loco ſæpe aqua; ex quibus, ſine fermentatione, ſimplici tantùm coctione paſta conficitur, quâ tenellos quotidie ad nauſeam usque ſaginant. Jam verò cuilibet, ſi non propriâ, ſaltem aliorum experientiâ conſtat, à pane vel leviter, vel nihil planè fermentato, ventriculum etiam robuſtiſsimum gravari inſigniter, coctionem turbari, ac cruditates colligi acidas: Hoc cùm contingat robuſtis hominibus, quis mirabitur amplius, & pulmenta iſtiusmodi in tenellorum ſtomachis longè debilioribus ſæpius corrumpi, ac in paſtam glutinoſam atque acidam verti.

§.5. In *Uſu* atque exhibitione ejusmodi lacticinii ſæpiſſimè

ſimè quoque peccari ſolet: Ingeritur imodicè, & intempeſtivè: *immodicè*, quando ſtomachus tenellorum adeò oppletur, ut os inter & ventriculū ſpacium vix ullum relinquatur: haud rarò præter infantum voluntatem, præter ſtomachi appetitum vi quaſi paſta illa glutinoſa intruditur, ita ut tantùm non ſuffocationis immineat periculum: adeò firmiter plerarumque mulierculárum mentibus ea hæret ſuperſtitio, nutriri non poſſe infantes, minùs augeri, niſi ventrem pulmentis ejusmodi continuò plenum habeant: *intempeſtivè* ingeritur, quando priori alimento nondum digeſto & concocto intruditur, hinc enim fieri aliter nequit, quàm ut novum pulmentum à fermento activitati priſtinæ nondum reſtituto in maſſam glutinoſam & ſubacidam vertatur.

§.6. In ablactatis & grandioribus pueris haud abſimili ratione ſe res habet; ciborum ſaltem occurrit varietas, eorumque & in qualitate & in quantitate vitia obſtructionibus occaſiones præbent: in *qualitate* inprimis æſtate peccatur; quando fructibus crudis, immaturis, corruptuque facilibus pueri ſe ſaginant, quando aliis quoque cibis δυσπέπτοις inhiant: Recèns ablactatis ſæpe cibi ſolidiores difficilimæque concoctu offeruntur ſtatim; aut iidem ſaccharatis, quæ ſc. ex ſaccharo, atque farinâ concinnantur, ſaginantur; Ex quibus omnibus, neceſſe eſt, coctio in ventriculo inſigniter lædatur: In *quantitate* ciborum quoque delinquitur, eâque tam excedente, quàm deficiente; *excedente* quidem, quando non tantùm δύσπεπτοι & pejoris nutrimenti, ſed & εὔπεπτοι, multíque ac laudabilis ſucci immodicè præbentur; *deficiente* verò, quando copia ciborum ad perfectam nutritionem & auctionem debita & neceſſaria vel non ſuppetit ob miſerandam paupertatem; vel denegatur ob Parentum deteſtandam avaritiam; hinc eſt, cur liberi ejusmodi inediâ conficiantur, fame nonnunquam enecentur, ſæpius quoque, ob cibum deteriorem oblatum, cachectici evadant.

§.7. *Potus* ablactatorum cruda plerunque ſolet eſſe aqua; hanc adeo confertim ſæpius ingurgitant, ut non poſſit non inde calor ſtomachi p. n. minui, fermentumque ejus obrui inſigniter, inque glandulas præcipitari.

§.8. Præter hactenus recensitas externas causas & aliæ quoque veniunt examinandæ, lactentibus pariter & ablactatis inimicæ. *Aëris* inclementia pueris seminudis humidâ præsertim vel frigidâ tempestate admodum noxia, coctionique ventriculi inimica: in adultis vel levissima aëris calidi in frigidum mutatio, præprimis quæ subitò fit, fermentationes in humano corpore turbat, tormina, diarrhœasque excitat, & cruditates parit, cur & idem in tenellorum corpusculis contingere non posset?

§.9. *Animi pathemata* prout in adultorum, ita multò magis in puerorum corporibus magnorũ alterationum auctores esse solent. *Irâ* quidem nimiâ si pueri excandescant, bilis impetuosius concitata & effervescens in ventriculum irruit, coctionem illius planè evertit, cibos corrumpit & in acido-acres, viscosos, glutinososque convertit succos; quin imò & ob spirituum, in irâ vehementiore avocationem, ac in habitum corporis effusionem fermentum stomachicum hebescit, ritè non amplius attollitur, & exaltatur, unde ex cibis semicoctis, dum salia illorum resoluta subigi planè nequeunt, fermentatione ulteriore, non nisi acidi, glutinosi, tenaces & facilimè infarcientes humores ad intestina amandantur. Quod *Ira* facit, id & *Terror* eodem fermè modo spiritus scilicet à ventriculo ad centrum corporis trahendo & revocando, facere potest.

§.10. *Somnus* justò largior, vel statim à pastu concessus coctionem impedire facilè novit. Pariter & *Excretorum* atque *Retentorum* vitia multum quoque faciunt ad coctionem turbandam: recens natorum intestina excrementis, quæ *Hippocrati* lib. *de vict. ratione in acutis*, τȣ̃ μηκωνίȣ appellatione veniunt, scatent; hæc, nisi expurgentur, pertinaces alvi obstructiones pariunt, & chyli distributionem impediunt: pariter & in grandioribus alvi fœces retentæ eundem prorsus effectum producere possunt.

§.11. Heic sicco pede non prætereundum, quod *Ludovicus Mercatus* in tract. de *Puerorum morbis* adnotavit, fœmellas sc. *quas matres*, sic loquitur *Terentius in Eunucho*, *jubent esse demissis humeris, vinctoq́ pectore; ut graciles fient, atq; junceæ evadant*

dant, ad obstructiones mesenterii longè procliviores esse pueris, non saltem quia frigidiores & debiliores, sed & quia abdomina ipsarum fortiter stringi solent; credibile enim est, fortiore ejusmodi constrictione mesaraicos ductus ita coangustari, ut levi dein occasione planè obstruantur.

§. 12. Quæ Atrophiam jam confirmatam promovent & augent, præcipuè sunt aëris constitutio calida & sicca, vigiliæque immodicæ. Illa quid valeat, Æthiopes nôrunt, quorum corpora tantùm non emaciata videntur; observamus etiam æstivi solis calore corpora nostra gracilescere multùm. Vigiliæ nimiæ id ipsum quoque faciunt, imò verò quàm citissimè, præsertim si calor febrilis hecticus superaccedat, habitum solvunt; in illis enim cùm Spiritus animales particulis acrioribus salinis procul dubio impraegnati, adeóque ad quietem inepti sint, hincque continuo influxu in habitum corporis incurrant, necessariò partium substantiam colliquando & assiduè consumendo maciem augent.

THESIS VI.

§. 1. Explicatis hactenus causis, proximum est, ut jam quoque subnectamus αἰτιολογίαν symptomatum, quæ Παιδατροφίαν vel sequuntur, vel cum illâ combinantur. Occurrunt autem ea in toto fermè corpore omnibusque partibus, & quidem in capite observare contingit affectus tum externos, tum internos; inter *externos* est plerunque Hippocratica facies, nonnunquam & tumidum caput.

§. 2. Facies Hippocratea, ab Hippocrate scil. descripta, talis est; Nasus existit acutus, Tempora collapsa, oculi cavi ac si in foveis quibusdam essent reconditi, palpebræ aridæ, ut vix attolli queant, aures frigidæ & contractæ, cutis circa frontem dura & sicca, color faciei pallidus, lividus & plumbeus, malæ exertæ & prominentes. Omnia hæc aliquando, pleraque sæpius, singula nunc magis nunc minùs deformia in extenuatis occurrunt: continguntque non nisi, dum caro, pinguedo, humidaque nervosarum partium substantia soluta atque consumpta est, id quod verè fit à calore sive naturali sive p.n. consumente; particulæ enim massæ sanguineæ activæ, dum ob chylosi succi appellentis penuriam

exaltatæ magis exiſtunt, nihilque vel parum admodum, quod in nutrimentum partium convertant, offendunt, cum Spiritibus animalibus ſibi obviam factis concurrentes ipſam partium ſubſtantiam invadunt, earum ſtructuram ſolvunt, & colliquant, majoremque prorſus copiam particularum expellunt, quam reddere & reſtituere ex ſe poſſunt; longè enim numeroſior partium abſumptarum cumulus eſſe ſolet, quàm particularum nutritiarum, hinc quò minus harum quantitas illarum quantitati reſpondet, eò quoque celerior & major obſervabitur atrophia, & viciſſim, quò magis eædem copiâ ſuâ abſumptarum partium numero reſpondent, eò minor & tardior Tabes continget.

§. 3. Tumidum aliquando p. n. ſolet eſſe caput, imò & interdum in Hydrocephalum excreſcit, quando ſcilicet ſeroſus, crudusque humor, qui à ſanguinis particulis ſalinis, ſulphureis & ſpirituoſis ceu activis aſſimilari non potuit, ſubter cutem capitis majori longè copiâ colligitur & è vaſculis arterioſis effunditur, quàm à venulis, vaſisque lymphaticis reſorberi poteſt. Provenit ille ſeroſus humor ex primis viis; cùm enim propter obſtructiones & infarctus lacteorum vaſorum craſſior chyli portio penetrare haud poteſt, ſeroſior ſaltem minusque glutinoſa pars permeat; hæc verò ubi confertim in maſſam ſanguineam irruit, illius fermentaceas partes ita obruit, & deprimit, ut ab iisdem probè fermentari & in ſanguinem laudabilem converti haud poſſit. Hinc non tantùm in capite Hydrops, ſed & in toto corpore Cachexia aut Leucophlegmatia, præprimis verò in cruribus oriri ſolet. Sæpius ob liquidiorem victum, ſeroſorum humorum cumulus in ventriculo inteſtinisque collectus anſam iſti ſanguinis hydropicæ διαθέσει præbet.

§. 4. Interni capitis affectus, qui extenuatis pueris interdum obtingunt, vel ſenſuum ſunt, vel motûs vel utriusq;. Senſuum adfectibus adnumeramus Vigilias nimias, Somnum diuturniorem vel ſomnolentiam, Stuporem partium. *Vigiliæ nimiæ* vel à torminibus, vel à Spirituum animalium acrimoniâ p. n. vel à flatibus hypochondriorum diaphragma diſtendentibus, hincq; reſpirationem impedientibus originem

trahunt.

trahunt. *Somnus* diuturnus, & somnolentia à viscidâ pituitâ, narcoticisque particulis Spiritibus animalibus commixtis, eosq; continuò ferè ligantibus, & figentibus. *Stupor* verò partium à Spirituum animalium denegato influxu dependet: brevis hic esse solet, nisi vel agonizet æger, vel paralysis, quæ tamen rara admodum, subsequatur. Sensus & alii multum imminuuntur aliquando, sed vix, nisi in extremis jam versetur æger.

§. 5. In motu qui notatur affectus, languor est corporis totius, qui non secus ac paralysis à Spirituum paupertate, à quâ & crurum laxitas, originem ducit. Pauperiem a. illam inducit succi nutritii ex primis viis allabentis inopia.

§. 6. Quæ motum simul & sensum lædunt affectiones, *Convulsio* sunt, atque *Epilepsia*, quas fato utplurimum tristi puelli Atrophiâ laborantes experiuntur. Has verisimile est, in infantibus ab humoribus acido-acribus nervisque valdè inimicis produci, quæ enim acidum ejusmodi in corpore destruunt, omnium optimè affectibus hisce medentur.

§. 7. In *Medio Ventre*, Tussis, Dyspnoea, & Animi deliquia occurrunt, quibus puelli sæpius quoque excruciantur. *Tussim* quidem nunc sympathicam, nunc idiopathicam experiuntur. *Sympathica* vitio ventriculi plerunque oritur, quando cruditates acidæ vel salso-acidæ halitibus forsan acribus orificium superius & circumjacens diaphragma ejusque musculos respirationi inservientes irritant & vellicant adeò sæpe, ut tusses exinde obortæ non priùs cessent, quàm cruditates omnes è ventriculo ejectæ sint: *Idiopathica* verò fit plerunque affecto pulmone, quando vel Lympha tenacior & crassior in lymphaticis pulmonum stagnat, aut iis ruptis in vesiculas eorum effunditur, moleque sensim collecta, ac in tubercula indurata premit & ad excretionem stimulat; vel quando acrior lympha ad laryngem ejusque propagines effunditur, ita enim illæ vellicatæ tussim movebunt, præcipuè siccam.

§. 8. DyspnϾæ causam vel in pulmonibus, vel in Thoracis musculis hærere credimus: In *pulmonibus* quidem, si iidem scirrhosi ob vesiculas à materiâ argillaceâ distentas existant,

ſtant, aut ſi colluvies ſeroſa ad bronchia deponatur, ductuſque illorum atque anfractus comprimat: in *Muſculis* Thoracis cauſa hæret, quando iidem conſumpti, vel extenuati, vel ſpirituum juſtâ copiâ deſtituti vires ad thoracem ritè dilatandum non amplius obtinent.

§.9. *Deliquii* animi cauſa eſt ſanguinis in corde rarefactio imminuta, quam varia omninò in corpore producunt tenellorum, ſudores nimii, evacuationes immodicæ quæcunque, & alia nonnulla, quæ recenſere heic nil attinet, cùm ſymptoma hoc plerunque in ſyncopen degeneret, mortemque pòſt ipſam inferat. Vide ſis, Clariſs. *Sylvium lib.*1.*prax. medic. cap.*34.

§.10. In *Ventre infimo* notatur plerunque Abdomen collapſum, cum extuberantiis hinc inde durioribus digitorum admotione facilè perceptibilibus, quæ originem trahunt tum à muſculorum pinguediniſque in abdomine conſumptione, tum à glandularum meſenterii ſcirrhosâ duritie. Sæpe tamen abdomen tumidum atque tenſum tum à viſcerum mole auctâ, tum à flatuum proventu contingit.

§.11. Ἀνορεξία, ſeu appetitus dejectus frequenter evenit, quando fermenti ſtomachici activitas vel à viſcidis, lentis & tenacibus humoribus, quorum cauſa nimia ciborum ingeſtio plerunque eſſe ſolet, obruitur, obtunditur; vel à particulis ſulfureo-ſalinis bilioſis ſub halituum formâ ex inteſtinis adſcendentibus evertitur, ut pro appetitu *Nauſea*, pro fame *Vomitus* poſtea haud raro contingat.

§.12. Craſis enim fermenti digeſtivi, ubi haſce ob cauſas vitiatur, coctionem quoque debilitari neceſſe eſt; hinc particulæ acido-acres, quæ ſubigi deberent, plus juſto exaltatæ relinquuntur, ſicque poſtmodum, ſi fibris nervoſis tunicæ interioris impelluntur, illas ceu objecta improportionata irritant, vellicant, & ad contractionem ſtimulant, indeque *Vomitum* producunt.

§.13. *Lienteriam* in Παιδατροφίᾳ nonnulli quoque obſervârunt, quam probabile eſt, ortum ſumere, tum à fermenti ſtomachici defectu, quando glandulæ ventriculi, ceu fontes dicti fermenti, à ſero nimis viſcido infarciuntur & obſtruuntur;

tur;

tur; tum & à pylori, ob humiditatem nimiam vel quamcunque aliam causam, laxitate: hinc enim immutati omninò cibi ad intestina delabuntur, tandemque motu intestinorum peristaltico continuò promoti, eâ prorsus, quâ assumpti sunt, facie excernuntur.

§. 14. *Cœliaca passio* frequens Παιδιατροφίας comes originem suum debet vel osculis chyliferorum vasorum lentore obductis, vel ductibus cholidochis obstructis, vel glandulis intestinalibus viscido muco oblinitis; hinc enim est, quòd fæces alvi chylosæ prorsus existant.

§. 15. *Diarrhœa* vires tenellorum adeò sæpe atterit, ut vel exinde planè moriantur, vel saltem semimortui aliquandiu postea subsistant. Oritur autem illa, vel quoties crudi humores in intestinorum tractibus stagnantes copiâ aut acrimoniâ quadam ad excretionem stimulant, atque hoc pacto producuntur interdum critici & salutares alvi fluxus, qualem Tiguri in semestri puello ferè jam emaciato observare mihi contigit; laborabat enim ille per menses jam aliquot Atrophiâ, quæ aucta tamdiu, donec superveniente octiduanâ diarrhœâ, ex qua vires vel parum, vel nihil atterebantur, lactea mesenterii vascula reserarentur. Vel oritur etiam Diarrhœa, monente *Clariss. Peyero in tract. de Gland. intestinorum*, quando sanguinea massa calore aliquo p.n. colliquata, serum, quod continet, viscidum & per subcutaneas glandulas difflari ineptum, in plexus intestinorum glandulosos deponit, perque eos confertim in cavitatem intestinorum exonerat: Vel denique, quando αἱμάτωσις ob morbi diuturnitatem, succorumque fermentaceorum defectum torpescens sponte quasi in sua resolvitur principia; unde serum postea, quod copiosius in sanguine continetur, sine ullo obstaculo suâ velut sponte in intestina destillat, fluxumque alvi exitialem plerunque procreat.

§. 16. *Tormina* ventris à cruditate acido-acri deducit jam sæpe laudatus *Ettmüllerus*: *Infantum*, inquit, *Tormina oriuntur ab acido è ventriculo delabente, quod intestinorum membranas pungit, rodit & lancinat, unde isti cruciatus cum spasmis convulsivis juncti prodromi non rarò Epilepsiæ, iiq; eò crudeliores, quò viscidiore glutine se agglutinaverit eorum parietibus.*

§.17. Ferè prætermisimus heic *Singultum* atque *sitim* nimiam, quibus non rarò infantes multùm affliguntur. *Singultum* quidem arbitramur à mordaci quodam humore, mucóve acidiore orificio ventriculi superiori firmiùs adhærescente produci, quatenus scilicet inibi non tunicam saltem nervosam, sed & circumjacentes diaphragmatis musculos ejusque nerveum centrum per consensum ad convulsivas contractiones, rodendo lancinandoque irritat. *Sitim* verò excitant vel calor p. n. in corpore linguæ fauciumque ariditatem producens, vel biliosi halitus iidemque acres ac salsi ex intestinis ad ventriculum faucesque elevati atque ariditatis sensum ibidem moventes: Augent sitim vigiliæ protractæ, alvus adstrictior, sudor nimius, &c.

§.18. Sed & appetitus atque fames utplurimum augetur in Παιδιατροφίᾳ, & quidem non aliunde, nisi quia succus acidior in corpore hoc modo afflictorum abundat, qui pòst ad ventriculi glandulas justo majore copiâ depositus famis sensum, orificium superius rodendo & stimulando, intendit.

§. 19. In toto corpore atque artubus utplurimum occurrunt Sudor copiosus, Color totius corporis pallidus, plumbeus, & Articulorum nodi atque excrescentiæ. Sudori copioso in principio affectûs materiam quidem præbent pinguedo caroque corporis liquata, ut & serum ipsum, quod adhuc in sanguine superest tenuius: Ubi autem illa consumpta jam sunt, solum ferè sanguinis serum cum spiritibus animalibus in sudorem facessit: causa efficiens verò illius est effervescentia sanguinis naturalis imminuta, ob quam, qui offertur è primis viis succus nutritius, licèt propter obstructiones paucus, assimilari nequit, hinc massa sanguinea laxæ admodum redditur compagis, adeò ut à leviori quoque accensione postea mixtio ejus solvatur, & in sudorem erumpat. Plerunque verò κρᾶσις sanguinis justo acidior, à quâ scil. ceu in lacte acescente serositates omnes funduntur, potissima sudationis p.n. causa esse solet. Augent sudores hosce tum calor aliquis præternaturalis superveniens, tum glandularum subcutanearum obstructiones, ita ut sero resorbendo ineptæ evadant; tum denique pororum corporis laxitas; ob quam se-

rum

rum liquatum facilè exhalare poteſt. Si contingat, ab aëre frigido, vel aliâ quacunque causâ poros conſtringi, ſerum, quod per glandulas ſubcutaneas obſtructas in vaſcula lymphatica tranſcolari nequit, ſubter cutem ſubſiſtit, ſenſimque collectum Anaſarcam producit; hinc eſt cur crura ſæpius reddantur tumidiuſcula, œdematoſa, quæ tamen poris iterum laxatis, ſeroque exhalante, brevi temporis ſpatio iterum diſparent.

§. 20. *Color* corporis pallidus, lividus, plumbeus redditur, quia ſpirituoſæ, ac ſulfureæ ſanguinis particulæ, à quorum cum reliquis juſtâ contemperatione floridus color oritur, maximam partem deperduntur; quia muſculorum florida & rubicunda compages ſolvitur, colliqueſcit, conſumitur; quia denique activæ ſanguinis particulæ ſeroſis aut glutinoſis plurimis obvolvuntur.

§. 21. Articulorum *Nodi* & excreſcentiæ, quæ obſervantur, *Plateri* teſtimonio ſæpiſſimè præter naturam non ſunt, cum n. vicina caro pinguedoque omnis conſumitur, articuli neceſſariò prominent, quæ protuberantiæ ſpecie excreſcentiarum aut nodorum pluribus imponunt. Qui verò omninò præter naturam fiunt Nodi, vel oriuntur à copioſiore ſale fixo ceu materiâ terreſtriore oſſiumque nutritivâ inibi depoſito, vel exinde, quòd, cùm oſſa (quę non obſtante παιδατροφίᾳ creſcunt & augentur) ob muſculorum extenuationem, tendinumque exiccationem & corrugationem elongari non poſſint, neceſſe eſt eadem in articulis excreſcere, hincque protuberare; ſi verò non excreſcant, ſed elongentur, eorum incurvatio (in Angliâ frequentiſſima, apud nos vel nunquam vel rarò viſa) eandem ab cauſam continget; non ſecus ac linea quævis, ſi intra eoſdem terminos elongetur, è rectâ in obliquam mutetur, neceſſe eſt. Hanc incurvationem *Gliſſonius tract. de Rachitide* ex ἀλογοτροφίᾳ partium oſſis ingenioſo commento derivat, ſed judicioſis argumentis à *Joh. Mayovv diſſert. de eodem affectu* refutatur.

§. 22. Tandem, ne & hoc prætermittamus, introducitur ſæpe in tabidorum ejuſmodi puerorum corpora *Hectica Febris* Atrophiam mirum quantum augens, habitumque longè

C 2 cele-

celeriùs & citiùs colliquans; Hanc credimus ortum quàm maximè ducere ex malâ sanguinis διαθέσει si nimirum in salsiorem justo & acriorem degeneret κρᾶσιν. *Si minus viscidus*, verba sunt *Ettmülleri in Valetudinario infantili, crudus tamen, & præternaturali acore, vel saltem acri-salso sapore inquinatus distribuatur succus pro auctione & nutritione, necessariò depravatur massæ sanguineæ crasis, vitiatur insigniter sanguificatio; oritur p. n. effervescentia, unde febres variæ in specie lentæ sub vesperam præcipuè exacerbantes.*

§. 23. Superessent & alia nonnulla accidentia examinanda, sed quia brevitati, ob temporis penuriam, nobis studendum, sufficiet præcipuorum saltem rationes & causas pro posse & nosse adduxisse.

THESIS VII.

§. 1. Signa sequuntur *Diagnostica* quæ sunt vel ipsius morbi affectarumque partium, vel causarum, vel symptomatum & Morborum supervenientium. Affectûs ipsius partiumque affectarum signa manifestiora sunt, quàm ut longâ indigeant enumeratione, quin imò ex symptomatum priore Thesi enarratorum congerie depromi possunt.

§. 2. Causæ verò Antecedentes, ut cognoscantur & probè discernantur, signis omninò opus habent: Sanguinis, Lymphæque lentorem atque viscíditatem produnt tum externæ causæ, quæ sanguinem viscidum efficere potuerunt, tum symptomata & consequentia, quæ sunt in actionibus, & quidem *animalibus*, somnus largior, propensio in somnum nimia; motus & exercitii corporis tarditas; in *vitalibus* respiratio crebra, sæpe anhelosa, pulsus tardus, parvus: in *naturalibus* coctiones quâ publicæ, quâ privatæ minutæ; In *Excretis* & *Retentis* saliva mucusque narium parcior; alvi crebra adstrictio; urina parcior.

§. 3. Lymphaticorum, & Lacteorum vasorum, glandularumque quâ mesenterii, quâ intestinorum obstructiones demonstrant grumosæ & chylosæ dejectiones; abdominis tensio, & durities, inque illo variæ sæpius hinc inde protuberantiæ tactu magis quàm visu perceptibiles, victûs succi lenti & crassioris &c.

§. 4. *Lumbricos* indigitant appetitus nunc prostratus, nunc adau-

adauctus, qui cibi exhibitione paululum remittit; pruritus narium, cujus causâ sæpius scalpere coguntur; rosiones & morsus intestinorum; color faciei pallidus: in ventriculum si adscendant, nauseam, singultum, ἀνορεξίαν, siccam tussiculam, dentium stridorem, inquietudinem, insomnia terrifica producunt.

§.5. Coctionem ventriculi depravatam vel imminutam indicant frequentes vomitus, singultus, lienteria, ἀνορεξία, causæ itidem externæ.

§.6. Inter causas procatarcticas signis tantùm opus habet Lac Matris vel Nutricis vitiosum, reliquæ enim ex domesticorum relatione facilè innotescunt. Lactis vitia tum ex habitu diætaque lactantium, tum & ex ipsa lactis probatione cognoscunrur. Ex habitu & constitutione quidem; sic scabiosam salsum admodum & acre; scorbuticam sero scorbutico infectum; Leprosam tartareis & corrodentibus particulis impręgnatum; Cachecticam & pituitosam vel serosius & tenuius vel crassius, &c. generare lac probabile est. Ex ipsa lactis quoad colorem, saporem, odorem atque consistentiam probatione vitia quoque dignosci posſunt: *Lac* enim, inquit *Mercurialis tract. de Morbis Puerorum pag. m.69. Si non sit summæ albedinis, si mali saporis, non dulce, mali odoris, procul dubio est vitiosum.* Idem loco eodem: *Lac nutricis extractum in vase reponatur, atq; modica coaguli copia adjiciatur, tum digitis & lac & coagulum agitetur, dein reponatur & quiescat, donec concrescat: ubi concretum sit, & seri copia superet caseum, signum est lac & tenuius & fluidius esse; si autem superet caseus serum, signum est, crassius existere.*

§.7. Supervenientia symptomata pleraque per se patent, quædam verò peculiaribus indigent signis. Convulsiones atque Epilepsiam præsentes nemo non agnoscit; prodromi verò illorum sunt oculorum crebra inversio, pavores in somno, inquietudines, clamores & ejulatus interdum inopinati brevesque &c. Tussis *sympathica* inde cognoscitur, si respiratio facilis maneat, si à vomitu oborto remittat, si cruditatum signa præcesserint; *idiopathicam* verò produnt, respiratio difficilis atque molesta, si saginatio nulla præcesserit, ventriculusque crudis humoribus vacuus existat, si à vomitu ingruente magis augeatur, quàm minuatur. Tormina Lacten-

tium ex præſentibus, partim & antecedentibus dignoſcenda; aderit ἀνορεξία, motus convulſivi interdum apparebunt; ejulatus continuabuntur ſine manifeſtâ cauſâ, excrementa alvina porracea, æruginoſa videbuntur. *Lienteriam* atque *Cœliacam* fœces alvinæ ſignificant. *Hectica febris* cognoſcetur, quando ſtatim à paſtu corpus incaleſcit, quando ſudores nocturno tempore copioſi emanant, quando ſitis fame urgentior.

THESIS VIII.

§. 1. Signa *Prognoſtica* ſequentibus abſolvuntur. Affectus ipſe lethalis per ſe non eſt, imò in principio adeò mitis exiſtit, ut levi remedio tolli poſſit; quod ſi verò confirmatus ſit, parteſque pingues & carnoſæ conſumptæ appareant, non curatu ſaltem difficilis, ſed & periculoſus meritò cenſendus. Convulſiones, Epilepſiæ, evacuationes qualescunque ſymptomaticæ mortis diſcrimen inducunt: Malum eſt, ſi Hydrocephalus, Tuſſes pertinaciores, reſpirandi continua difficultas (: quæ gravem pulmonis affectum plerunque, phthiſin ut plurimum comitantur,) ſuperveniant; ſi denique pejora omnia indies redduntur ſymptomata, ad mortem parari viam indicio eſt. *Tabes omnis*, inquit *Cardanus lib. 2. de venen. cap 5. mala atq; periculoſa, ſed inſanabilis prorſus, ſi viribus collapſis febris vel levis ſocietur, aut etiam, ſi febris per ſe valida fuerit.*

§. 2. Curationem & ſalutem ſperare licet, ſi utilia in uſum vocata remedia virtutibus ſuis non fruſtrentur, ſi critica aliqua ſupervenerit diarrhœa; ſi ſymptomata præſentia miteſcant, pejora non ſequantur; ſi coctio ventriculi perfecta & bona revertat, vires collapſæ redeant, ſalivæ motus reſtituatur, ſi denique diu nondum duraverit affectus.

THESIS IX.

§. 1. Tandem ad ipſam affectûs curationem devolvimur, in quâ ad ſcopos ſequentes præcipuè nobis attendendum, ſc. ut partibus alimentum reſtituatur, obſtructiones reſerentur, vires collapſæ reſtaurentur, & denique urgentiora ſymptomata mitigentur: quibus apprimè ſatisfacient, tum Diæta exacta, tum Medicamenta ex Pharmaciâ petita ſalubriora.

§. 2. Cùm autem in puerorum adfectibus nihil neque ſtudium, neque diligentia prodeſſe poſſit, niſi vitæ victusque inſtitu-

inſtitutio & ratio melior obſervetur, meritò ipſum Diæteticum fontem, à quo prima mali origo, præmittimus. Diſtinguimus autem eum in *Præſervatorium*, qui, quomodo affectus præcaveri poſſit, docet; & *Curatorium*, qui præſenti affectui mederi docet.

§.3. In *Diætâ* προφυλακτικῇ, *præſervatoriâ* victus ratio ante omnia examinanda, eaque, ubi vitioſa, emendanda, ubi bona, confirmanda & ſervanda eſt. Cibus ſc. & potus præbendus, à quo nullo modo lædantur: Pulmenta lactentium vulgaria, ſi vel minimum incommodi pariant, ventriculosque gravent, minori copiâ ingerenda, & cinnamomi, ſeminis aniſi, aut alius convenientis ſtomachici tantillum primis cochlearibus ſimul exhibendum. Lac maternum, ubi vitium aliquod vel à pravo victu, vel ex regimine affectuum pejori, vel ex intempeſtivâ venere contraxerit, ſubducendum, & nutrix aliqua conſtitutionis melioris, conducenda, quæ nec cibis pravi ſucci, nec largioribus vini generoſi hauſtibus, nec paſſionibus animi, nec veneri indulgeat; certum enim eſt, multipliciqúe experientiâ ſatis ſuperque probatum, vitia omnia per ſuctionem communicari facilè poſſe. Aliâs tamen, ubi, quod in Lacte materno exiſtit vitium, magni non eſt momenti, non ſtatim nutrix mutanda, ſed danda potius opera, illa ut corrigatur labes. In quantitate cibi hujus & potûs infantum moderamen quoque eſt inſtituendum; pulmenta farinacea, niſi mutari in totum poſsint, minori tamen copiâ ſæpius, quam majori ſemel ingerantur: Statim à ſomno cibus ejusmodi ubertim exhibitus nocet multum, prout & lac à paſtu largius infuſum coctionem magis turbabit quàm juvabit. Ablactatis mane antequam è domo egrediantur, geniisque ſuis relinquantur, ſemper cibus aliquis calidus digeſtionis facilis offeratur; noſtrates juſcula præbent omnis generis: Æſtate fructus crudi copioſi ſubtrahantur, illique magis, qui facilè corruptionem ſubeunt in ventriculo; hyeme veſtibus & indumentis ab externo frigore probè muniantur. Ipſo autem tempore, quo ablactatur, non promiſcuè ſtatim omnis generis cibi exhibeantur, nec conſuetus hactenus victus in totum ſtatim auferatur; cibis verò

ſenſim

ſenſim ſolidioribus nutriantur, & ubi adſueti ſunt diverſis jam alimentis, cavendum nihilominus ab immodico eorum, quæ difficilioris ſunt digeſtionis, uſu.

§. 3. *Paſſionum animi* tale obſervetur moderamen, ut nec Nutrices illis vehementioribus indulgeant, nec lactentes, & ablactati ad illas crebrò ſtimulentur. Nutrix, ubi præter ſpem graviore affectu aliquo exagitata fuerit, lac ſtatim infanti non præbeat, quin potiùs emulgeri patiatur, ne inde vel in mammis concreſcat, vel lactenti propinatum, in eo mala horrenda excitet.

§. 4. Quoad *Excreta* & *Retenta*; recens natorum inteſtina excrementis ferè ſunt oppleta, ea itaque, quia malignam facilè induunt qualitatem retenta, omni ſtudio & arte expurganda; faciunt hoc noſtrates tum ſuppoſitoriis ex ſapone, melle, candelis, tum internè exhibendo ſyrup. roſ. ſol. ſimpl. ſyrup. violac. Oleum amygdalar. dulc. Hydromel quoque; nobis, ut convulſiones ſimul vel epilepticos inſultus præcaveamus, perplacet ſequens mixtura Clariſſ. *Dn. D. Hegnero Poliatro Vitodurano meritiſſimo*, *Fautori noſtro magno* uſitatiſſima.

℞. *Ol. amygd. dulc. Mell. roſacei ad* ℥iß. *ſyrup. violar.* ℥j. *Pulv. marchion.* ʒß. *ſpermat. cet.* ℈j: *Cinnabar. nativ. vel Antimon.* ℈ß.

M.

Cœterùm etiam paulò adultiorum, ut & ablactatorum, imò puerorum omnium alvus lubrica magis ſit ſemper, quàm adſtricta. Ad Urinas quoque attendendum, operaque danda, eæ ritè recteque fluant.

§. 5. Corporis exercitia tenellæ ætati non ſaltem concedenda, ſed & imperanda, iis enim non publicæ tantùm, verùm etiam privatæ coctiones promoventur, ſecretionesque omnes meliùs fiunt. In ſomno quoque & vigiliis moderamen inſtituendum: immodicus & intempeſtivus ſomnus ſpiritus ſopiendo, vigiliæ nimiæ eosdem diſſipando cruditates producunt.

§. 6. Balneorum etiam, quæ Veteres tanti æſtimârunt, uſus minimè contemnendus; illis ergo pueri tam lactentes quàm

ablactati

ablactati sæpius imponantur, cùm plurimum auxilii actionibus omnibus in corpore tenellorum adferant, nervos roborent, viresque membrorum & artuum augeant.

Thesis X.

§. 1. *Diæta Curatoria* παιδιατροφία jam laborantibus præscribitur; sic autem est instituenda, ut exinde obstructiones non tantùm non foveantur aut augeantur, sed & insigniter minuantur, ac, quantum possibile, in totum reserentur. Lactentes verò, cùm alio victu utantur, atque grandioribus & ablactatis præbetur, hinc circa utrorumque diætam aliqua veniunt notanda.

§. 2. In Lactentium diætâ examinandus tum potus, qui lac est matris, & juxta hoc quoque Aqua communis decocta; tum cibus, qui pulmentum est farinaceum. In lacte varia superius notavimus vitia, quoad qualitatem & quantitatem, hæc ergo, ubi observantur, emendanda.

§. 3. Quod si serosius & tenuius existat, quàm ut in laudabile nutrimentum converti queat, matris constitutio & dięta statim examinanda, mutanda, eaque exhibenda, ex quibus succus firmior generari potest; proderunt ergo è carnibus eæ, quæ assatæ magis quàm quæ elixæ sunt: panem commendant aniso vel fœniculo conditum; conducunt & eadem semina post prandium vel cœnam comesta; vinum bibatur bonum, rubellum optimum; exercitium corporis moderatum utile: Hisce si nil proficiatur, cruditatesque in primis stagnent viis, lene exhibeatur laxativum ex *sennâ*, vel *mannâ*, vel *syrup. ros. sol. simpl.* aut *composito*.

§. 4. Lac si crassius sit & ad θρόμβωσιν vel τύρωσιν inclinet, emendabitur cibis succi boni, non crassis, atque medicamentis attenuantibus, *aniso, fœniculo, Antimonio diaphoretico, spermate ceti, apio, Cornu C. phil. ppt.* Ubi concretum ferè lac, hisce addentur volatilia, prout est *sal viperarum*, *C.C. &c.* externè verò sub cataplasmatum, linimentorum, oleorum, fomentorum formis commendabuntur *fœniculum, petroselinum, cuminum, apium, eryngium, ruta, malva, chamomilla, althæa, lil. alb. salvia, mentha, crocus, anethum, melilotus, abrotanum, sem. anis. fœnugræc. apii, cumini, myrrha*; olea *menthæ, rutæ, myrrhæ, chamomillæ,*

anethi, Emplastr. de spermate ceti: Ab acido victu omninò abstinendum.

§. 5. Contingit lactantibus haud rarò, ut vel irâ nimiâ exardescant, vel terrore concutiantur subitaneo, adeò ut inde lac in mammis coaguletur, vel ad θρόμβωσιν disponatur; hoc in casu lac ab ejusmodi affectu enormii proximè prægresso infanti propinandum non est, cùm enormia ex eo possent produci mala, Convulsiones præprimis, motusque Epileptici, sed statim vel à catulo vel quacunque aliâ ratione emulgendum, iisque remediis, quæ præcedenti paragrapho commendata sunt, ad præcavendam coagulationem tam internè quam externè utendum est.

§. 6. Quod si alio aliquo modo corruptum & vitiosum existat, pro posse & nosse emendari quoque debet. Hoc si obtineri in totum nequeat, saltem in tantum ut fiat, curabitur, optimâ lactanti diætâ præscriptâ: Quando & sic nihil omninò proficitur, totum lactationis opus Nutrici committendum, non obviæ cuivis, sed quæ lac reddat, quantum possibile, optimum, quæ indolis sit bonæ, morum elegantium: non enim sufficit nutricem habere, quæ bonæ sit constitutionis, inque victu nullum facilè committat errorem; sed & in animi dona, virtutes atque mores inquirendum; quippe experientiâ satis superque constat, tam vitiorum quorumcunque sementa moralia, quàm morborum characteres per lac infantibus imprimi posse; prout id se pluries observasse asseverat *Helmontius titul, de infant. nutritione ad vitam longam.*

§. 7. In quantitate lactis *Excessus*, & *Defectus* notandus. Vitium in *excessu* est superflua illius exhibitio, quæ si observetur à Medico, prohibenda; inprimis verò danda opera, ne intempestivè illud, scilicet à somno, aut à pastu statim copiosius propinetur. In *defectu* peccatur, quando vel nullum planè in matris mammis generatur lac, vel insufficiens: si nullum planè, fit vel organico vitio, vel adventitio errore: quando organico eoque inemendabili vitio, ad Nutricem properandum, quando autem adventitio errore mammis existentibus gracilibus, fomentationem *Rodericus à Castro* pag.

m.507.

m.507, de morbis mulier. suadet ex decocto *fœnogræc. sesami, chamomillæ in vino facto*: item ablutionem mammarum cum *jusculo pulli ex incoctione seminum fœniculi, porri, erucæ, folior. malvæ*; Internè eundem ad finem conducent cibi εὔπεπτοι & πολύχυλοι, ut & semina *fœniculi*, *anisi*, *erucæ*, *crystalli præparatæ*, *lumbrici terrestres præparati*; quæ vel in pulveris formâ exhiberi, vel cum saccharo atque *mucilagine tragacanth.* in rotulas vel trochiscos magistrales redigi possunt: commendant plurimi *Agaricum mineralem* seu *Lac lunæ*, de quo *Hoffmanus ad Schrœderi Pharmacop.* p.m. 136. *Lac*, inquit, *auget* ℥j. *pondere ex jusculo propinatum; commodius exhibetur in emulsionibus, mammillæ evidenter inde turgent. &c.* Quod si verò lac deficiat mammis turgentibus, interius quidem hæc ipsa medicamenta usurpari; exterius verò decocta *serpilli, apii, petroselini, anethi, rutæ, chamomillæ, menthæ, semin. lini, fœniculi, cumini &c.* mammis applicari possunt. Iisdem etiam uti possumus remediis ubi insufficiens generatur lac.

§. 8. Verùm non sufficit emendâsse lactentium potum, nisi & cibum quoque correxeris eorum: pulmentum is est ex cibo atque farinâ, coctione simplici, paratum; hujus usum si non planè dissuademus, saltem eundem sensim minui præcipimus; sufficiet de die semel tantùm ea exhibuisse, & quidem *anisi*, *fœniculi* vel *castorei* pulverisati tantillo condita; reliquis verò vicibus placeret magis pultium ex pane fermentato paratorum exhibitio, quas maximopere *Ettmüllerus in Valetudinario infantili* commendat: *experientia*, inquit ille, *me hactenus docuit, optimè conducere tenellis, eosque ubertim nutrire pulmentum tale: loco farinæ sumitur panis triticeus vel similagineus nonnihil exiccatus vel induratus, minutim tritus; & cum lacte vel aqua in pultis coquitur consistentiam mollem, tantillo seminis anisi pulverisati addito, pauciores hinc flatus elevabuntur, & liquidior mucus post ejus usum restabit, qui facilius longè abstergi poterit, quàm qui è communi pulte fieri solet.*

§. 9. Præter hæc, sitientibus infantibus, aqua fontis quoque propinari solet, in quâ affectûs ratione omnium optimè *folia floresque minoris Bellidis* cum tantillo *seminis anisi, coriandri, radicis salsæparillæ*, aut *cinnamomi*, decoquetur: nec *C.C. rasum* suo hîc quoque carebit fructu.

§. 10. Ablactatis ejusmodi diæta etiam convenit, quâ obstructiones solvi possunt. *Aër* nimirum temperatus eligatur, qui neque frigore poros cutis constringat, neque calore nimio habitum magis exolvat. Cibi ejusmodi in usum trahendi, qui facilè coquuntur, succum bonum, & laudabilem præbent: qui verò crassioris sunt succi, & δύσπεπτοι, vitandi, quales sunt carnes duriores, ferarum, & avium sylvestrium plerarunque, olera flatulenta, ut pisa, fabæ; lacticinia crebrò & copiosius ingesta; acida quoque omnia & viscosa, ut &, quæ ex saccharo ac farinâ coquuntur bellaria, fugiantur; Potus ordinarius ad normam illius, quem præcedenti paragrapho commendavimus, parari poterit addendo pro lubitu & re natâ passulas. *Ludovicus Mercatus tract. de puer or. morb. lib. 2. cap. 6.* vinum quoque medicamenti loco in nonnullis atrophiâ affectis commendat, dum ait: *Coeterùm in pueris, & maximè in puellis sic affectis* (: obstructiones mesenterii intelligit:) *dum excarnes non sint, si non biliosæ, si jecur non habeant calidū, & siti molestâ non crucientur, sed mollium sint carnum, ventrem sortiantur frigidum, nauseabundum aut vomitosum, refertum insuper cruditatibus, & obstructiones constent ex condensatâ pituitâ, saluberrimum censeo fore, modicum vini porrigere, nimirum quantum par fuerit calorem ad viscera revocare, crassa excrementa attenuare, coctionem crudorum juvare, quo obstructiones atque accidentia longè melius curantur, quàm quovis alio auxilio, quod fidißimis experimentis atque exemplis probatum habeo; verùm si porrexeris, sat est semel in die, non quidem merum, sed aquâ leviter coctâ admistum.*

§. 11. Quoad reliquas res nonnaturales, somnum vid. & vigilias; motum & quietem; pathemata animi, excretorumque & retentorum vitia, moderatio instituenda est pro circumstantiarum ratione à Medico prudenti, ea enim omnia in regulas quasdam generales cogere nil attinet.

Thesis IX.

§. 1. *Pharmaceuticus* fons plura nobis in medelam tanti affectûs suggerit remedia, quæ omnia tamen, nisi methodicè & secundùm indicationes exhibita, vel nihil planè, vel parum admodum juvabunt: morbus itaque ut tollatur, causæ ejusdem radicitus extirpandæ veniunt: has diximus esse me-

senterii

ſenterii obſtructiones, ortas ab humoribus lentis, glutinoſis, viſcidis, acidis; ut & à lumbricis, de quorum curâ inferius; humores illos iterum à ventriculo, ob cruditates, malè coquente ſuppeditari aſſeruimus. Ante omnia igitur, ut cruditates, tanquam primæ mali in corpore cauſæ, eliminentur, danda opera. Fiet hoc per purgantia & laxantia ἄνω καὶ κάτω exhibita: in Lactentibus hoc morbo affectis uſitatius Nutrici vel Matri lactanti purgantia, ſi cœtera conſentiant, propinantur, qualia ſunt *Manna, Rhabarbarum, ſenna, ſyrupus florum perſicorum, ſyrupus de cichor. cum Rheo &c.* ſic enim & virtus purgativa per lac infanti quoque communicatur: Lactenti ipſi tamen quoque *ſyrupus violarum, roſar. ſol. ſimpl. mel. roſaceum* exhiberi poteſt; & ſi nauſea propenſioque ad vomendum urgeat, emeticum exhiberi poterit, quem in finem commendant *radicem ireos florentinæ* ad grana aliquot, vel *ſyrupum aliquem Antimonialem emeticum* in ſ. q. *aqu. menth. betonic. flor. til. fœnicul.* diſſolutum, repetitis tamen, ùt benè monet *Ettmüllerus*, vicibus magis tantillâ doſi, quàm ſimul & ſemel propinandum: ſyrupus ejusmodi ſuaviſſimus ſupra laudato *D. D. Hegnero* uſu venit feliciſſimo cum ſucceſſu, cujus ſequens eſt deſcriptio; ℞. *ſucc. cydonior. recent.* ℔j. *infunde vaſi vitreo, adde Vitri Antimonii pulveriſati* ℥ß. *Stent in loco calido per tres quatuorvé dies, ſæpius agitando, poſtea lento igne decoquantur, coctaq; ſtatim filtrentur: ſucco filtrato addantur ſacchar. optim.* ℥viij. *coquantur iterum ad Syrupi conſiſtentiam*, cujus doſis in adultis à ʒß. ad ʒj. cum aquâ cinnamomi bugloſſatâ vel borraginatâ, aut alia convenienti: Tenellis verò infantibus una, duæ, pluresvé, pro circumſtantiarum ratione, guttæ ſufficient. Interim non contemnenda, quæ alvo vel infunduntur, ùt clyſteres, vel intruduntur, ùt ſuppoſitoria; imò ſi ſolis hiſce res tota expediri poſſit, non opus erit ad reliqua confugere. Suppoſitoria uſitatè fiunt vel ex *butyro ſalito*, vel ex iis quæ ſupra dicta ſunt: clysmata ex *decocto althææ, malvæ, chamomillæ, ſeminis aniſi, fœniculi, addito melle roſaceo vel rutaceo cum Sale Tartari aut rutæ* ad unam duasvé pro re natâ uncias præſcribi poſſunt.

§. 2. In ablactatis eadem prorſus methodus obſervabitur, ſed purgantia nonnihil validiora commendabuntur, pro-

ut ſunt *Syrupus roſ. ſ. compoſ. Syrup. de Rhamno catharcticus*, quem cum *ſyrupo fumariæ* mixtum magni facit *Ettmüllerus*: hic idem grana duo vel tria *radicis jalappæ cum triplo C. C. uſti vel phil ppt.* ut & *Mannam Calabrinam puriorem ad ʒij. vel ℥ß.* pulti admixtam blandè & tutò laxare ſcribit. Hiſce tamen & ſimilibus omnibus præferimus *Trochiſcos Hermeticos* Clariſſimi *Dn. D. Henrici Scretæ Medici Scaphuſiani Celeberrimi, Patroni & ultra annum Præceptoris noſtri obſervantiſsimi*, quorum ſequens eſt deſcriptio: ℞. *Mercurii dulc. per repetitas ſublimationes optimè purgati ℥ß. Diagrydii per ſulfuris fumum probè correcti ℈ij. gr. VIII. C. C. Phil. præparat. ℈ji. Cinnamom. acut. ℈j. Sacchar. albiſs. ℥j. Cum mucilagin. gum. tragac. q. ſ. addit. conſerv. roſac. ʒj. vel ʒij. F. Trochiſci Num. LXIV.* quorum unicus anniculo; bimulo atque trimulo duo, &c. pro doſi exhibentur.

§. 3. Mundatis ſic primis viis, ad aperientia, de obſtruentia, reſolventia, incidentia, vel quocunque nomine appellare eadem velis, ſtatim accedendum, eaque quâ interna, quâ externa. Internorum claſſis concinnabitur ex iis, quæ apta ſunt nata acidum in tenellorũ corpore abundans deſtruere, viſcidos ſuccos incidere, ſicque ad permeandas vias idoneos reddere; atque horum electio aliqua eſt inſtituenda, neque enim omnia promiſcuè in principio tantopere conveniunt: nobis apprimè eorum placet methodus experientiâ non minus quàm ratione confirmata, qui primùm *Volatilia* eaque in primis *Urinoſa*, poſtmodum *oleoſa aromatica*, demum *fixa abſorbentia* in uſum trahunt.

§. 4. Volatilium claſſem faciunt *ſpiritus Sal. armon.* vel *ſimplex*, vel *redditus aromaticus*, prout eſt *aniſatus, caryophyllatus*; *ſpiritus C. C.* aut ejus *ſal volat. ſpiritus fuliginis, ſanguinis, urinæ*; *Ens Veneris ex Vitriolo calcinato & edulcato ac ſale armoniaco per repetitas ſublimationes* paratum; *Liquor C. C. ſuccinatus Dn. D. Michaëlis*, cujus deſcriptionem *Ettmüllerus* tradit diſſertatione ſæpius jam allegatâ: liceat & addere hiſce, quæ ex ſcorbuticis plantis petuntur. Iſta verò jam omnia ſub circumſpectâ & ad guttulas vel grana tantùm, pro ætatis aliarumque circumſtantiarum ratione, limitatâ doſi aliquoties de die exhiberi poſſunt cum idoneis vehiculis, aquis ſc. & ſyrupis: commedantur

dantur

dantur in hunc finem *aquæ menthæ, fœniculi cinnanom, &c. syrupi* item *bellidis minoris, aperitivus Mindereri,* ut & ſucci plantarum antiſcorbuticarum, ex quibus etiam ſyrupus aliquis magiſtralis ad normam *ſyrupi Sceletyrbici* Officinis Scaphuſienſibus uſitati parari poterit v. g. ℞. *Fol. recent. cochlear. naſturt. aquat. trifol. fibrin. Cardamin. chelidon. minor. heder. terreſtr. flor. bell. minor. Turion. lupul. ana partes æquales;* contundantur in mortario marmoreo, exprimatur inde ſuccus confeſtim, cujus ſpirituoſior pars mox quoque in cucurbitâ abſtrahatur ad ſufficientiam: reliquus in cucurbitâ ſuccus cum mediâ quantitate ſacchari ad Tabularum conſiſtentiam coquatur; (probè tamen, priusquam hæc coctio inſtituitur, mundandus eſt ſuccus & per colum trajiciendus) poſtquam dein ſic coctus ferè refrixit, affundatur ſpirituoſa aqua è ſucco antea elicita, donec conſiſtentia ſyrupi habeatur, qui dein in vaſe probè clauſo aſſervandus. Plantæ ad ſyrupum hunc commendatæ ubi habere nequeant, ſubſtitui poterunt ſequentes, nempe *Cherefolium, fœniculum, fumaria, meliſſophyllum Fuchs. flor. ſalv. agreſt. flor. aquileg. alliaria, beccabunga, eryſimum, naſturtium indicum,* aliæque hujus generis.

§. 5. In cenſum *oleoſorum aromaticorum* referimus *aniſum, fœniculum, caſtoreum, cinnnamomum, myrrham, aronis radicem, pulverem ſtomachicum D. Birckmanni*, ex quibus cum ſaccharo permiſtis tragema fieri poteſt acidos auſteroſque in corpore humores mirè temperans. *Ettmüllerus* hiſce addit *Theriacam* & *Mithridatium*, quæ ad gr. i. ij. pro ætatis ratione exhibet.

§. 6. *Fixiorum abſorbentium* claſſi adnumeramus tum ex animali, tum è minerali Regno petita; ex *Animali regno* depromimus *Cancri lapides, C. C. uſtum, & philoſ. ppt. Ebur, Lapid. Bezoard. Unicorn. animal. Dentem Hippopotami, Matrem perlarum:* è *Minerali regno* autem conducunt tum ſicciora, ut *chalybs* quocunque modo paratus, inprimis ex eo factum cum *Antimonio Diaphoreticum Martiale ac Joviale; ſpecificum* item *Poterii ſtomachicum; pulvis Quercetani cachecticus; cinnabaris nativa vel Antimonii, Antimonium diaphoreticum, Corallia, Succinum album, &c.* tum liquida, prout ſunt *Tincturæ* ex hiſce paratæ, qualis eſt v. g. *Tinctur. Martis apperitiva* vel communis vel *Vitriolata Dan: Ludovici*, quam

Ann. 3.

Ann. 3. Ephemerid. curiosor. Germ. obs. 250. describit, magnique pendit; item *Tinctur. scoriarum reguli antimonii.* Quæ omnia iterum debitâ dosi vel in pulveribus vel in syrupis, vel in conservis, vel in liquoribus, vel aliâ quacunque formâ aliquoties singulis diebus exhiberi & offerri poterunt.

§.7. Omnibus hisce intentionibus vel unicum & solum *Specificum Antatrophum*, celeberrimis Scaphusianæ Civitatis Medicis usitatissimum, satis faciet, modò tantillo *cinnamomi, nucis moschatæ, anisi, fœniculi,* &c. imprægnetur: illius compositio talis est: ℞. *Sacchar. cand. alb.* ℥ij. *Salis volatilis vegetabilis fuliginos.* ℥ß. *Radic. ireos florent.* ʒij. *Radic. aron. præp. Diaphoret. Jovial. Diaphoret. Martial. ocul. Cancri. præp. ana* ʒj. M. F. Pulvis subtilissimus; cui si adjicias de *semine anisi, nuce moschatâ* vel *cinnamomo ana* ʒß. habebis pulverem apprimè utilem, succos viscidos incidentem, resolventem, acidos & austeros temperantem atque absorbentem: exhiberi potest *à gr.* v. *ad* ℈j cum *syrupo bellid.* vel *sceletyrbico* supra descripto vel alio convenienti, & quidem mane & vesperi quotidie.

§.8. Subinde tamen, ubi cruditates persentiuntur novæ, iterum purgandum. Dum verò ejusmodi remedia in usum trahuntur, haud prætermittenda exhibitio crebra syruporum aperientium: v. g. poterit parari sequens ℞. *syrup. aperitivi Mindereri, Syrup. rosf. sol. simpl. Syrup. sceletyrbici superius descripti ana part. æquales. Vel loco hujus syrupus & conserva è bellide* subinde offerantur, quæ enim ex hâc parantur plantâ, omnium optimè obstructionibus ejusmodi mederi comperta sunt.

§.9. Externa remedia varia omninò à variis sunt decantata. Prosunt ante omnia Balnea aquæ communis ex incoctione *foliorum florumq; bellidis minoris, herbarum betæ, spinachii, inthybi, malvæ, althææ, chamomillæ, pulegii, origani, primulæ veris &c. sæpius in usum vocata.*

§.10. Quotidie bis vel ter, post balnea quoque, ubi usurpantur, pectus atque venter inungitur non sine successu, linimento vel unguento è *Gummi ammoniac.* quale *Ettmüllerus* sequentem in modum parat: ℞. *Gummi ammoniac. aceto. dil. solut.* ʒij *Terebinth. aloës ana* ʒj *sevi cervini & butyri non saliti ana* q. s. pro consistentiâ linimenti aut unguenti, quod insuper

ſuper pauxill. *ol. deſtillat. aniſ. vel fœniculi* irrorari poterit. Clariſs. *Sylvius lib.* 1. *prax. cap.* 14. commendat *unguentum martiatum*, & *althææ compoſ.* additis *oleis philoſ. chamœmelino, lilior. albor. laurino &c.* Placet aliis *adeps capi, axungia anſerina, cervina, gallinacea*: alii jactant alia. Nobis vel ſolum *è bellide linimentum* ſufficeret, idque vel *ſimplex*, vel *anſerinâ* inſuper *axungiâ*, quam tanti vulgus facit, permiſtum.

§. 11. Nec fomenta ſuâ quoque carent utilitate: parari autem ea poterunt ex illisdem, quæ ad balnea ſumuntur Plantis, in lacte tamen vel in vino magis coctis; & pectori atque abdomini applicatis. *Bellidis* atque *chamomillæ* decoctum reliquis ferè præſtat in hunc uſum.

§. 12. Omnia jam hæc ſi decenti methodo præſcripta atque commendata ſint, non video, quid amplius fieri debeat, vel poſſit, quod ad tenellorum ſalutem magis conducat: neque etiam nobis videtur ulterius opus eſſe vel frictionibus frequentibus, vel ſcarificationibus, ſinapiſmis, vel denique Hirudinibus aut fonticulis.

§. 13. Sed eſt adhuc frequens Atrophiæ cauſa *Lumbricorum* in inteſtinis congeries: Illi ergo è corpore ſtudioſè expellendi medicamentis tam internis, quam externis: Internè proficua ſunt *Trochiſci Hermetici Scretiani, Mercurius dulcis cum ſaccharo ſimpliciter miſtus, ſemen ſantonicæ ejusq; confectio ad ℥j. Corallina, C. C. phil. præparat. Diagryd. ſal abſynth. Gentianæ radix, Myrrha*: & alia quamplurima, quorum Catalogum vide apud Auctores. *Confectionem alkermes* & *Theriacam venetam* cum *aquâ cinnamomi* dilutam in agonizante puello cum ſucceſſu exhibuit Clariſs. *Dn. D. Binningerus Medicus Montpelgartenſis. Caſtoreum pulveriſatum à* ℈ß. *ad* ℈j. aliquot doſibus exhibitum *Zacutus Luſitanus* ſaluberrimum expertus eſt. Vehiculum autem ejusmodi remediorum ſuggerunt *Syrupus* atque *conſerva flor. perſicor. Syrup. violac. Roſar. ſolut. ſimpl. &c.* Externè umbilici regioni ſequens linimentum aliquoties de die illiniri poterit: ℞. *Ungt. de arthanitâ* ℥j. *Ol. colocynth. Ol. abſynth. per triplicem infuſ. parat. ana* ʒij. *Aloës hepatic. Myrrhæ elect. ana* ʒij. *Fell. taurin.* ℥ß. M. & cum *chamomillæ oleo*, ſi opus, in conſiſtentiam linimenti redige. Laudant heic nonnulli cataplasmata ex *farinâ lupinor. ex foliis rutæ,*

E *abſynth.*

absynth. cum oleo colocynthidos, laurino, amygd. amarar. &c. paratis.

THESIS XII.

§. 1. Restant symptomata urgentiora mitiganda, inter quæ primò occurrunt *Convulsio* & *Epilepsia*, quæ, dum timentur, præcavendæ *pulvere Marchionis, cinnabariq́ nativâ vel antimoniali* pulveribus absorbentibus superius enarratis admistis: dum verò præsentes sunt, clysma statim ex *jusculo succoq́ rutæ recentibus cum salis tantillo* infundatur: & si suspicio sit de cruditatibus in ventriculo stagnantibus, vomitus statim provocabitur *pennâ oleo amygd. dulc. intinctâ palatoq́* intrusâ. Convulsa membra manibus *oleo amygdal. dulc.* vel *aquâ vitæ*, vel aquâ aliquâ epilepticâ illinitis fricentur: Naribus admoveatur *succus rutæ cum aceto forti & assâ fœtidâ*: Sæpius quoque cochlear unum de sequenti vel simili mixtura propinetur: ℞. *Aqu. flor. til. hirundin. Epilept. lang. ana* ℥j. *Spirit. cochlear.* ʒiij. *Spirit. lil. convall.* ʒj. *Essent. castor. Spirit. sal. armoniaci ana* ℈j. *Matr. perlar. præparat.* ℈j *Cinnabar. nativ.* ℈ß. *Syrupi pœon.* ʒvj. M. Vertici ac temporibus ut & naribus inungatur mixtura ex *balsamo apoplect. Oleis destill. rut. succ. castorei, caryophyll. cum oleo nucis moschatæ* expresso. *Hœferus* in *Hercule Medico* sacculum cordialem quoque commendat ex *radicis pœoniæ* ℥j. *foliis rutæ rec. exiccat.* M j. ß. *Balsama rutæ, macis, rosar. cum succini nucistæq́, oleo excepta* naribus à nonnullis inunguntur. Cessantibus ita convulsionibus per aliquot dies pulveres antispasmodici, præmisso tamen laxativo aliquo ex *mannâ solutâ* in jusculo, aliisvé usurpentur ex *diaphoret. Jovial. magist. cran. human. ungul. alc. præparat. succino alb. præparat. C.C. ust. Castor. præparat. Ebore præparat. Pulv. radic. pæon. & valerian. Corall. rubr. præparat.* similibusque aliis. *Viscum quernum, cinnabaris nativa,* & *pulvis Marchionis* juncta & saccharo perlato edulcata egregium dant remedium cum *syrupo pœoniæ* vel aquis antepilepticis propinatum.

§. 2. *Tussis* & *respirandi difficultas*, si ob sympathiam affecto ventriculo affligant, vomitu provocato ferè tolluntur: si verò idiopathici existant affectus, & à tenui catarrho oriantur, incrassantia, *syrupus papav. de liquiritiâ, è siliquis*, ut & resolventia, *sperma ceti, liquor CC. succinatus, Spiritus Salis armoniaci anisatus, &c.* proderunt, primis tamen semper viis mundatis:

si

ſi à pituitâ craſsâ producantur, *diaphoreticum Joviale*, *iridis florentinæ* ac *aronis radici aſſociatum*, *ſaccharoq́ ulterius edulcatum &* cum ſyrup. bellidis datum nobis ſufficeret, exterius tamen non omiſſo *linimento è bellide*.

§.3. Deliquiis animi viriumque proſtrationibus ſubitaneis occurretur aquâ aliquâ cordiali ex *aqu. borragin. flor. acac. meliſſ. roſar. cum ſyrupo flor. tunicæ, matr. perlar. præparat. corall. præparat. ebor. præparat.* addito etiam tantillo *ſpiritus ſalis armoniaci*; *vel C.C.* Clariſ. *Binningerus* ex intruſione ſolâ globuli moſchati in anum puellam ex deliquio animam jam agentem feliciter reſtituit. Exterius conducent ſacculi cordiales, epithemata quoque, v. g. ℞. *Pulver. Marchion. epilept.* ℈ij. *C.C philoſoph. præparat. pulv. roſar. rubr. radic. Zedoar. doronic. ana* ℈j. *Aqu. pœon. meliſſ. ana* ℥ß j. *flor. tiliæ, ceraſor. nigr. lavendul. ana* ʒvj. M. pro Epithemate.

§. 4. *Singultum* moleſtiorem poſt excitatum vomitum tollit mixtura ex *corallis præparat. C. C. uſto*, *Unicorn. foſſil. Caſtor. ſemin. aniſ. cum ſyrupo menthæ.* Exterius *theriaca cum fermento & aceto ſcrobiculo cordis* imponitur in robuſtioribus jam; in tenerioribus verò ſufficiet *nucis moſchatæ* & *chamomillæ* ut & *menthæ oleum* cum reliquis ſtomachicis oleis, etiam deſtillatis illinitum.

§. 5. Vomitus, niſi moleſtior ſit, non ſtatim ſiſtendus, evacuat enim crudos è ventriculo humores: ſi verò moleſtus fuerit & diuturnus, ſiſtetur, vel *ſyrupis laxativis*, vel *aquâ cinnamomi* cum *theriacæ* & *nucis moſchatæ* tantillo: *corallia quoq́ rubra cum caryophyllis & maſtiche in conſerva roſarum* exhibita conducunt; *cydoniorum miva* etiam utilis. Exterius *oleum ſtomachale Cratonis*, *olea menth. maſtich. nuciſtæ*, ventriculi regioni illinita conducunt, quibus & *balſamum de Peru* adſociari poteſt.

§.6. Lienteria exhibitis alkalibus, quæ acidum coagulum ventriculi glandulas obſtruentem reſolvere & abſorbere poſſunt, curabitur: reſolvent illud præprimis volatilia ſuperioribus theſibus commendata: abſorbebunt autem fixiora ex *Marte & Antimonio*, ut & alia ex animalibus petita: *Antimonium diaphoreticum*, *Bezoardicum Martis*: *ſpecificum ſtomachicum Poterii*; *Corallia*, *Ebur*, *C.C. uſtum aut philoſ. præparat.* quibus & *pulvis ſtomachicus Birckmanni* adſociabitur. Exterius proderit ſequens oleorum ſtomachicorum mixtura: ℞. *Ol. myrtillor.* ℥j. *ol. nuciſt.*

ex preſſ. maſtich. ana ℥j. *ol. deſtillat. mac. fœnicul. ana gutt. vj. chamomill. amarac. ana gutt.* iiij. M. inungatur regioni ventriculi.

§. 7. In *Hypochondriorum inflatione* internè *aniſum, ſpiritus ſalis armoniaci aniſatus* aut eleoſaccharum aliquod: Externè verò olea carminativa *chamomillæ, laurin. cumini, carvi, aniſ, &c.* conveniunt: Clyſteres carminativi quoq; cum fructu injiciuntur.

§. 8. *Diarrhœa* ſi oboriatur, non ſtatim ſiſtenda, cum critica ſæpe ſit vireſque parùm atterat: ubi autem ſymptomatica redditur, auxilium ferendum adſtringentibus ex *Unicornu foſsili, Bolo armena, Coralliis, Ebore, Croco Martis adſtringente* & ſimilibus, ut & *eſſent. fol. quercus, plantag.* cum *aqu. tormentill.* In aqua ordinarii potus *tormentillæ* radix quoque & *C. C. uſtum* coqui poſſunt.

§. 9. *Tormina*, ſi à bile commotâ & acriori redditâ oriantur, optimè cedent bilem temperantibus, qualia ſunt *ſpiritus nitri, lapis. prunell. tartarus vitriolatus* decenti cum vehiculo exhibita; ſi autem ab acido rodente originem trahunt, *volatilia oleoſa aromatica* magis expoſcunt, ſcil. *ſemen aniſ. cumin. fœnicul. cinnamom. caſtor. cum corall. atq; oculis cancri &c. Theriaca* quoque piſi vel unius vel plurium magnitudine veſperi exhibenda. Externè *olea chamomill. rut. cumin. fœnicul. cortic. aurant. nuciſt. oleum item ſtomachale Cratonis* illinita dolorem leniunt.

§. 14. *Hectica* ſi ſuperveniat, *arcanum duplicatum*, ut & ea quæ ex tartaro parantur reliquis cum fructu adſociabuntur.

§. 15. Atque hæc ſunt, quæ de Puerorum Atrophiâ pro temporis ratione conſcribere licuit; ſi quid in paucis his fortè erratum, aut minus plenè planè ac diſtinctè traditum, pro eâ æquitate, quâ tenuitatis noſtræ nobis ſumus conſcii, æquum lectorem viciſsim oratum & exoratum cupimus, ut, quicquid illud eſt, humanæ infirmitati partim, partim temporis, quo premebamur, inopiæ benignè indulgeat, nobisque favere pergat, mutua humanitatis officia experturus. Gratias interim immortales pro infinitis beneficiis agimus, cui debetur

Μόνῳ τῷ Θεῷ δόξα.